

**Quil Lawrence, *Invisible Nation. How the Kurds' quest for statehood is shaping Iraq and the Middle East*,
New York 2008, ss. 367**

Początek XXI wieku przyniósł duże zmiany polityczne na Bliskim Wschodzie. Poprzez inwazję na Irak w 2003 roku Amerykanie i ich sojusznicy zrekonstruowali układ sił w regionie, a obalenie i w jego następstwie stracenie Saddama Husajna pozwoliło na odsunięcie od władzy w Iraku sunnitów, a środowiskami współpracującymi z państwami okupującymi Irak (przede wszystkim Stany Zjednoczone, ale również Wielka Brytania, Australia czy Polska) stali się szyici i Kurdowie. Dwie społeczności żyjące w Iraku represjonowane przez S. Husajna, na których sukcesywnie dokonywano aktów ludobójstwa. Wystarczy wspomnieć tylko masakrę Kurdów w mieście Halabda w 1988 roku dokonaną przez wojska irackie czy masakry na ludności cywilnej będącej odwetem za powstania szyitów i Kurdów na początku 1991 roku, które wybuchły równocześnie z realizowaną przez koalicję państw operacją oswobodzania Kuwejtu z okupacji irackiej – Operacją „Pustynna burza” oraz operacjami odwetowymi na armii irackiej („Pustynny Miecz” i „Nagły Grom”).

Kres rządów S. Husajna w 2003 roku dał nowe możliwości Kurdom żyjącym na północy Iraku. Brali udział w kampanii wojennej w marcu i kwietniu 2003 roku i posiadali moralne i realne prawo do wzięcia odpowiedzialności za sprawowanie władzy w demokratyzującym się Iraku, szczególnie na ziemiach północnych. Quil Lawrence w swojej książce stara się pokazać ten proces. Autor jest wieloletnim korespondentem stacji BBC w Iraku i Kurdystanie. Postanowił podzielić się swoimi spostrzeżeniami dotyczącymi życia społecznego i politycznego w Kurdystanie irackim (rywalizacją i stosunkami pomiędzy dwoma głównymi partiami – Demokratyczną Partią Kurdystanu a Patriotyczną Unią Kurdystanu), Iraku, ale także na Bliskim Wschodzie, w szczególności zaś analizą nowej sytuacji geostrategicznej, w jakiej znalazł się region. Autor jest wyraźnie zafascynowany narodem kurdyjskim, jego determinacją i niezłomnością w dążeniu do celu, jakim przez wieki było marzenie o niepodległości. Książka składa się z trzynastu rozdziałów, w których stara się wyjaśniać meandry relacji politycznych w Iraku, przedstawia najważniejsze momenty ze współczesnej historii Kurdów irackich. Istotne dla czytelnika jest, że autor to dziennikarz, który sprawnie operuje słowem pisanym, dzięki czemu książka jest przystępna nie tylko dla ekspertów od Bliskiego Wschodu. Dodatkowo pisarz dołączył kalendarium z najważniejszymi wydarzeniami, szczególnie obszerne dotyczące początku XXI wieku.

Z perspektywy badacza książka jest bardzo ważnym i potrzebnym źródłem wiedzy na temat Kurdystanu irackiego. Na świecie wciąż niewiele ukazuje się publikacji trak-

tujących problem istnienia Kurdów wielowątkowo, a każda niezależna relacja z tego regionu jest bardzo cenna. Szczególnie dla każdego, kto chce zrozumieć rolę Kurdów w obaleniu S. Husajna i współpracę z Amerykanami. Jako dziennikarz Q. Lawrence dotarł do wielu ważnych dla regionu polityków i ekspertów, dzięki czemu jego dzieło stało się spójne i nie można posądzić go o jednostronność relacji.

Piotr Pochyły